

KANAMALARDA İLK YARDIM

Sunum Planı

- Genel bilgiler
- Kanama çeşitleri
- Uzun kopmasında ilk yardım
- Yabancı cisim batmalarında ilk yardım
- Burun kanamasında ilk yardım
- Kulak kanamasında ilk yardım
- Kanamalı hastalarda dikkat edilmesi gereken hususlar
- Özet

Genel Bilgiler

- **Kan nedir?**

Kan vücuttaki oksijeni, besin maddelerini, hormonları, vitaminleri, antikorları dokulara taşıyan, oluşan karbondioksit ve atık maddeleri vücuttan uzaklaştıran yaşamsal bir sıvıdır.

- **Kanama nedir?**

Damar bütünlüğünün bozulması sonucu kanın damar dışına (vücudun içine veya dışına) doğru akmasına kanama denir.

Kanamalar

Genel Bilgiler

- Ortalama 70 kg bir kişinin vücudunda yaklaşık 5-6 litre kan bulunur. Bir litre veya daha fazla hızlı kan kaybı şok ve ölüme neden olabilir.
- Kanamanın ciddiyeti;
 - Kanamanın hızına
 - Vücutta kanın aktığı bölgeye
 - Kanama miktarına
 - Kişinin fiziksel durumu ve yaşına bağlıdır.
- Kanama çeşitleri:
 - Dış kanamalar
 - İç kanamalar

Dış Kanamalar

- Dış kanamalar deri bütünlüğünü bozan yaralanmalar sonucunda meydana gelirler.
- Dış kanamaları durdurmak için dışarıdan müdahale yapmak mümkündür.
- Dış kanamaların 3 (üç) tipi vardır. Bunlar;
 - Atardamar (arteriyel) kanamaları
 - Toplardamar (venöz) kanamaları
 - Kılcal damar (kapiller) kanamaları

Dış Kanamalar

İlk Yardım

- Hasta/yaralıya müdahale etmeden önce ortamın ve çevrenin güvenli olduğundan emin olun.
- Güvenliğinin olmadığı; hızlı akan trafik, hasta/yaralının etrafında açık elektrik kabloları ve sel suları gibi hayatı tehdit edecek durumların varlığında güvenliği sağlandıktan sonra hastaya müdahale edin.
- Öncelikle kendinizi tanıttın ve hasta/yaralıyı sakinleştirmeye çalışın.
- Hasta/yaralıyı düz bir zemine sırt üstü yatırın.
- Eğer yaralanma hafif düzeyde ise ve hasta/yaralı oturarak rahat edecekse oturtun.

Dış Kanamalar

İlk Yardım

- Hasta/yaralının yaşamsal fonksiyonlarını değerlendirin.
- Hayatı tehdit eden ve müdahale ile kontrol edemediğiniz bir dış kanama varsa ve olay yerinde;
 - Tek ilk yardımcı siz iseniz; hemen 112 acil yardım numarasını arayarak yardım isteyin.
 - Eğer ikinci bir ilk yardımcı varsa; ikinci ilk yardımcıdan 112 acil yardım numarasını aramasını isteyin.
- Hasta/yaralıyı mümkün olduğunca hareket ettirmeyin.
- Kanama bölgesini göremiyorsanız kanamanın kaynağını bulmak için hasta/yaralının kıyafetlerini çıkararak veya keserek yarayı açığa çıkarın.

Dış Kanamalar

İlk Yardım

- Gazlı bez veya mendil, havlu, kumaş parçası, hasta/yaralının kendi giysileri gibi temiz bir bezi yaranın üzerine yerleştirin ve doğrudan bası uygulayın
- Küçük yaralar için parmaklar, büyük yaralar için ise avucunuzla doğrudan bası uygulayın.
- Basının yara üzerine en az 5 (beş) dakika boyunca sabit, kesintisiz ve tam olarak uygulanmasını sağlayın.

Dış kanamalar

İlk Yardım

- Eğer kanama üzerindeki ilk malzeme ıslanırsa, ilk malzemeyi yerinden kaldırmadan üzerine bir başka malzeme koyarak basıya devam edin.
- Kanama 10 dakika içinde durmazsa, ilk yerleştirilen malzemenin üzerine daha fazla malzeme ekleyin ve daha geniş bir alana daha sıkı bastırın.

Dış Kanamalar

İlk Yardım – Basınçlı Bandaj

- Pansumanı sabit tutmak için **basınçlı bandaj** uygulayın.
- Bunun için yara üzerine gazlı bez veya temiz bir kumaş yerleştirdikten sonra sargı bezi veya tülbent, kravat ve benzeri bir kumaşla uzvu sıkıca sarın.

Dış Kanamalar

İlk Yardım – Basınçlı Bandaj

- **Basınçlı bandaj uygulaması;**
 - Hastanın başından kısa süreliğine de olsa ayrılabilmenize
 - 112 acil yardım numarasını arayabilmenize
 - Hastanın nakli sırasında kolaylığa
 - Ortamda varsa diğer yaralılara müdahale etmenize de fırsat verir.

Dış Kanamalar

İlk Yardım – Basınçlı Bandaj

- Basınçlı bandajı dolaşımı kesecek kadar sıkı uygulamayın.
- Bandajın çok sıkı olduğuna dair işaretlere dikkat edin.
Bunlar;
 - Artan ağrı
 - Uyuşma veya karıncalanma
 - Ciltte renk değişikliği ve
 - Kaslarda işlev kaybıdır.

Dış Kanamalar

İlk Yardım-Turnike Uygulaması

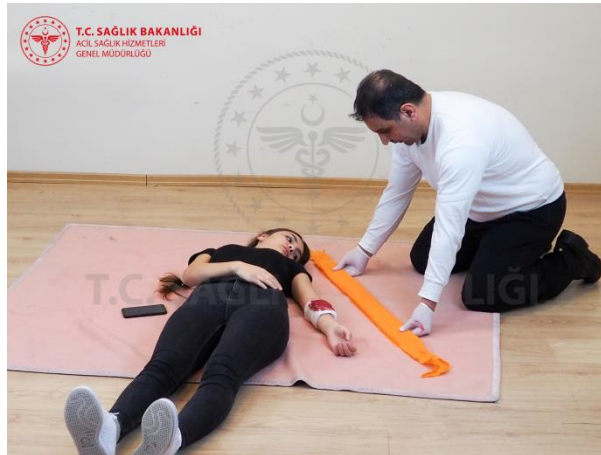
- Yaralanma bölgesinde kan akışını kesme ihtimali olan saat, bilezik ve yüzük gibi takılar varsa çıkarın.
- Doğrudan bası ve basınçlı bandaj ile durdurulamayan ve hayatı tehdit eden ciddi uzuv (kol ve bacak) kanamalarında **turnike** uygulayın.
- Ortamda ilk yardım uygulamaları için üretilen bir turnike varsa onu kullanın. Yoksa kendiniz elinizdeki malzemelerle doğaçlama bir turnike oluşturun.

Dış Kanamalar

İlk Yardım-Turnike Uygulaması

- **Turnike uygulamasında** kullanılacak malzemelerin genişliği en az 5-10 cm olmalıdır.
- Geniş esnemeyen bir sargı veya kumaş kullanılmalıdır.
- Böylece turnike uygulaması sırasında turnikenin uygulandığı bölgede cilt hasarı oluşma riski en aza indirilir.
- Turnike uygulamasında ip ve tel gibi kesici malzemeler kullanılmamalıdır. Bu malzemeler cildi keserek hasara yol açabilirler.

Dış Kanamalar

İlk Yardım-Turnike Uygulaması

- Turnikeyi sıkmak ve gevşetmek için tahta parçası ve kalem gibi malzemeler turnikenin düğümünde kullanılabilir. Böylece istenildiğinde kan dolaşımına izin verilerek doku hasarı ihtimali düşürülür.

Dış Kanamalar

İlk Yardım-Turnike Uygulaması

- Turnike kanama duruncaya kadar sıkılmalı, kanama durduktan sonra daha fazla sıkılmamalıdır.
- Turnike üzerine uygulandığı saat yazılmalıdır.
- Turnike uygulanan bölgenin üzeri örtülmemeli, mutlaka görülecek şekilde açık bırakılmalı ve hasta/yaralı teslim edilirken turnike kullanıldığı mutlaka bildirilmelidir.
- Eğer birden çok yaralı varsa hastanın üzerine veya alnına **“Turnike”** veya **“T”** harfi görülecek şekilde yazılmalıdır.

Dış Kanamalar

İlk Yardım-Turnike Uygulaması

- Turnike, kol ve uyluk gibi tek kemikli bölgelere uygulanmalıdır.
- Ön kol ve bacağı el ve ayağın beslenmesini bozabileceği için uygulanmamalıdır. Ancak kopmuş uzuvlarda ön kol ve bacağı da turnike uygulanabilir.
- Turnike, kanamanın olduğu bölgeye en yakın olan ve deri bütünlüğünün bozulmamış olduğu bölgeye uygulanmalıdır.
- Aranmamışsa 112 acil yardım numarası derhal aranmalı veya aratılmalıdır.

Dış Kanamalar

İlk Yardım – Lokal Soğuk Uygulaması

- Kanamayı durdurmak için uygulanabilecek bir diğer yöntem **lokal soğuk uygulamasıdır**.
- Bu yöntem uzuv veya kafa derisinde ekimoz (cilt altına kan sızması) ve hematom (cilt altında kan toplanması) gibi yaralanmalar için yararlı olabilir.
- Soğuk uygulaması özellikle çocuklarda vücut sıcaklığında aşırı derecede düşme riski taşıdığından dikkatli kullanılmalıdır.

Dış Kanamalar

İlk Yardım - Kanama Durdurucu Yara Örtüleri

- **Kanama durdurucu yara örtülerinin** deneyimli ilk yardımcılar tarafından kullanılması önerilir.
- Kanama durdurucu yara örtüleri uygulanırken, yaranın derin alanları da dâhil olmak üzere tüm kanama yüzeyini kaplamak önemlidir.
- Durdurulamayan kanamalarda kanama durdurucu yara örtüleri ile doğrudan bası ve basınçlı bandajın birlikte kullanılması kanama kontrolünde daha etkin olabilir.

Dış Kanamalar

İlk Yardım

- Yaptığınız işlemler (turnike vs.) yaralının üzerine görülecek bir yere yazılmalıdır.
- Hasta/yaralıya yiyecek veya içecek verilmemelidir.
- Hasta/yaralının bilinci ve hayati fonksiyonları 2-3 dakika bir kontrol edilmeli ve yaralı en kısa sürede bir sağlık kuruluşuna sevk edilmelidir.
- Eğer kişide şok bulguları var ise; konuşuyor ve normal soluk alıyorsa kişi sırt üstü düz yatırılmalı ve şok pozisyonunda tutulmalıdır.

Dış Kanamalar

İlk Yardım

- Hasta/yaralı şok pozisyonuna nasıl getirilir?
 - Hasta/yaralıyı düz olarak sırt üstü yatırın.
 - Hasta/yaralının bacaklarını yaklaşık 30 ila 60 dereceye kadar yukarı kaldırın.
 - Bacakların altına destek koyun (çarşaf, battaniye, yastık, kıvrılmış giysi vb.).
 - Hasta/yaralıyı üzerini örterek ısıtın.
- Hareket veya pozisyon ağrıya neden oluyorsa, şoktaki bir kişinin ayaklarını kaldırmayın.

İç Kanamalar

- Kanın damardan dışarıya çıktığı fakat vücut içinde kaldığı kanamalardır.
- Bu kanamalar kafatası, göğüs kafesi ve karın boşluğu gibi vücudun boşluklarına olmaktadır.
- İç kanamalar hemen fark edilmeyebilir ve hayatı tehdit edebilirler.

İç Kanamalar

Belirti Ve Bulgular

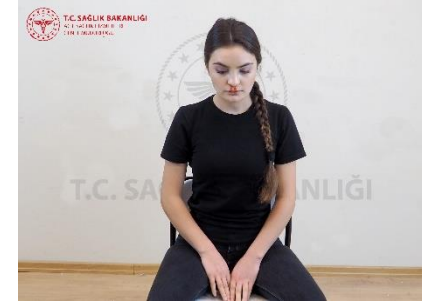
- Ağız, burun, kulak, üreme organları ve makattan kanama olması
- Solunum sayısındaki artış
- Soğuk, soluk, nemli cilt bulgusu
- Kalp hızındaki artış
- Huzursuzluk ve endişe
- Karın veya göğüs ağrısı
- Karında veya göğüste şişlik
- Bilinç değişikliği ve uyku halidir.

İç Kanamalar

Belirti Ve Bulgular

- İç kanamalarda; kan, burun veya kulaklardan dışarı sızabilir (kafa içi kanamalarda görülebilir).
- Öksürmekle (göğüs kafesi içine olan kanamalarda), kusma veya dışkılama ile (sindirim sistemi içindeki kanamalarda) ve idrar yapma (idrar yolları içinde kanamada) ile kan dışarı atılabilir.
- Bu tür kanamalar **doğal deliklerden olan kanamalar** diye isimlendirilir.

İç Kanamalar

Şok Belirti Ve Bulguları

- Kan basıncında düşme
- Hızlı ve zayıf nabız
- Hızlı ve yüzeysel solunum
- Ciltte soğukluk, solukluk ve nemlilik
- Dudak çevresinde solukluk ya da morarma
- Tırnaklarda morarma
- Endişe, huzursuzluk ve fenalık hissi
- Güçsüzlük
- Baş dönmesi ve sersemlik
- Bulantı-kusma
- Terleme
- Susuzluk hissi
- Bilinç seviyesinde azalma
- Göğüs ağrısı

İç Kanamalar

İlk Yardım

- Hasta/yaralıya müdahale etmeden önce ortamın ve çevrenin güvenli olduğundan emin olun.
- Güvenliğinin olmadığı; hızlı akan trafik, yaralının etrafında açık elektrik kabloları ve sel suları gibi hayatı tehdit edecek durumların varlığında güvenlik sağlandıktan sonra hasta/yaralıya müdahale edin.
- Hasta/yaralının bilincini kontrol edin. 112 acil yardım numarası aranmadı ise arayın veya aratın.

İç Kanamalar

İlk Yardım

- Hasta/yaralıyı sırt üstü yatırın ve rahat etmesini sağlayın.
- Hava yolunu, solunumunu ve dolaşımını değerlendirin.
- Hasta/yaralıyı mümkün olduğunca hareket ettirmeyin.
- Aynı zamanda dış kanaması da varsa, doğrudan bası ve basınçlı bandaj uygulayın.

İç kanamalar

İlk Yardım

- Hasta/yaralının üzerindeki kıyafetler sıkıysa gevşetin.
- Hasta/yaralının üzerinde ıslak kıyafetler varsa fazla hareket ettirmeden çıkarmaya çalışın veya kıyafetleri kesin.
- Hasta/yaralının ağız, burun, kulak ve vücudunun diğer yerlerinden kanaması olabilir kontrol edin.
- Öksürürken kan geliyorsa omurga yaralanması olmayan hasta/yaralıyı oturur veya yarı oturur konuma getirin.

İç kanamalar

İlk Yardım

- Hasta/yaralı şok bulguları gösteriyor ve bacaklarında yaralanması yoksa şok pozisyonuna getirin.
- Hasta/yaralının üzerini örtün ancak aşırı ısınmasına engel olun.
- Hasta/yaralının ağzından kan geliyor veya kusuyorsa düz şekilde sağ yan tarafına çevirip kan veya kusmuğun solunum yollarına kaçmasına engel olun.

İç Kanamalar

İlk Yardım

- Eğer iç kanama kol veya bacadan kaynaklanıyorsa yaralı bölgeye tespit uygulayın.
- Hasta/yaralıya yiyecek veya içecek vermeyin.
- Hasta/yaralının bilincini ve yaşam bulgularını 2-3 dakika arayla kontrol edin.
- 112 acil yardım ekiplerine teslim edinceye kadar hastanın başından ayrılmayın.
- Kanlı kusması, kanlı balgamı ve kanlı dışkılaması olan hasta/yaralıların kanama örneklerini atmayın ve sağlık görevlilerine teslim edin.

Uzuv Kopması

- Uzuv kopması ciddi kanamaya neden olabilecek bir dış kanamadır.
- Hem hasta/yaralının kendisine hem de kopan uzva müdahale yapılmasını gerektirir.

Uzuv Kopması

İlk Yardım

- **Hastanın kendisine müdahale:**
 - Yaraya doğrudan bası uygulayın.
 - Pansuman yapın ve bandaj uygulayın.
 - Ciddi kanama varsa turnike uygulayın.

Uzuv kopması

İlk Yardım

- **Kopan uzva müdahale:**

- Kopan uzuv parçasını kesinlikle su veya herhangi bir sıvı ile yıkamayın ve ıslatmayın.
- Kopan uzuv parçasını varsa temiz (steril) bir gazlı bez veya temiz bir beze sarın.
- Kopan uzuv parçasını temiz, su geçirmez ve ağzı kapalı bir plastik torbaya yerleştirin.
- Kopan uzuv parçasının bulunduğu torbayı buz içeren ikinci bir torbanın içine koyun.

Uzuv Kopması

İlk Yardım

- Torbayı hasta/yaralı ile aynı araca koyun, üzerine hastanın adını ve soyadını yazın, en geç 6 (altı) saat içinde yaralının bir sağlık kuruluşuna ulaşmasını sağlayın.
- 112 acil yardım numarası aranmadı ise arayın veya aratın.
- Uzuv parçası tam kopmamış ise aradaki kopmayan yapıları kesinlikle kesmeyin. Parçayı normal pozisyonuna getirin ve kuru, varsa steril bir gazlı bez veya temiz bir beze sararak üzerine bir buz paketi yerleştirin.

Yabancı Cisim Batmaları

İlk Yardım

- Cismi kesinlikle çıkarmayın ve hareket ettirmeyin. Cisim çıkarılırken etraf dokulara zarar verebilir ve kanamayı artırabilir.
- Cismin geçtiği yerlerde muhtemel yapabileceği yaralanmaları kontrol edin.
- Cismi yaranın içerisinde bulunduğu pozisyonda sabit tutacak şekilde gazlı bez, rulo şeklinde sargı bezi veya temiz kumaş yerleştirin.

Yabancı Cisim Batmaları

İlk Yardım

- Cisme herhangi bir güç uygulamadan cismin etrafına yerleştirdiğiniz bezlerin üzerine sargı bezi veya benzeri kumaşlar ile bandaj yapın.
- Eğer mevcutsa simit sargı denilen yuvarlak bandajlar bu tür yaralanmalar için üretilmiştir. Yoksa elinizde bulunan malzemeler ile yuvarlak bandaj yapın.

Yabancı Cisim Batmaları

İlk Yardım

- Bandajın kanamayı durduracak, ancak tüm kan akışını kesmeyecek kadar sağlam olduğundan emin olun.
- Bandajın çok sıkı olduğuna dair işaretleri (artan ağrı, uyuşma veya karıncalanma, ciltte renk değişikliği ve kas fonksiyon kaybı) kontrol edin.
- 112 acil yardım numarası aranmadı ise arayın veya aratın.

Burun Kanaması

İlk Yardım

- Burun kanaması, doğrudan bir darbe sonucu olarak tek başına veya yüz yaralanması ile birlikte görülebilir.
- Burun kanamaları nadir durumlarda ciddi olabilir ve ölüme yol açabilir.

Burun Kanaması

İlk Yardım

- Hasta/yaralıyı sakinleştirin ve oturtun.
- Boyun yaralanması yoksa başı hafifçe öne eğdirin. Böylece kişinin kanı yutması engellenecektir.
- Hasta/yaralıya ağızdan nefes almasını söyleyin.
- Hasta/yaralıdan burun kanatlarını işaret parmağı ve başparmak ile sıkıştırmasını isteyin. Hasta/yaralı bunu yapamazsa siz yapın .

Burun Kanaması

İlk Yardım

- Burun kanatlarını yaklaşık 10-15 dakika sıkın.
- Hasta/yaralıya mümkün olduğunca konuşma, yutma, öksürme, tükürme ve koklama yapmaması gerektiği konusunda uyarın.
- 20 dakikadan sonra halen kanama devam ediyorsa 112 acil yardım numarasını arayarak veya aratarak yardım isteyin.

Kulak Kanaması

İlk Yardım

- Kulak kanaması iç ve dış kulak yolundaki bir yaralanmaya bağlı ortaya çıkabileceği gibi kafa travmaları gibi ciddi yaralanmalarda da görülebilir.

Kulak Kanaması

İlk Yardım

- Hasta/yaralıyı sakinleştirin.
- Kanama hafifse kulağı temiz bir bezle temizleyin.
- Kanama ciddi ise, kulağı tıkamadan temiz bezlerle kapatın.
- Hasta/yaralının bilinci açık ise hareket ettirmeden sırt üstü yatırın.
- Hasta/yaralı bilinci kapalı ise ve omurga yaralanması yoksa hasta/yaralıyı kanayan kulak üzerine yan yatırın.
- 112 acil yardım numarasını arayarak veya aratarak yardım isteyin.

Özet

- Hasta/yaralıda aynı anda hem dış kanama hem de iç kanama olabileceği unutulmamalıdır.
- Kanamanın değerlendirilmesinde, şok belirtilerinin izlenmesi çok önemlidir.
- Dış kanamalarda doğrudan bası ve basınçlı bandaj temel uygulamalardır.
- Turnike hayatı tehdit eden ciddi kanamalarda uygulanabilir.
- Kanayan uzvun yukarı kaldırılması artık önerilmemektedir.
- İç kanama şüphesi olan ve şok belirtisi gösteren yaralıyı güvenli ortamda, uygun pozisyonda tutmak ilk yardımcının temel görevidir.